

Mérlegen a NATO-tagállamok

Az Észak-atlanti Szerződés Szervezetén belül az egyenlőtlen tehermegosztás és szerepvállalás problémái évtizedes stratégiai vitát képeznek, amit számos tényező mentén értékelhetünk. A vitákat kiváltó eltéréseket egyaránt meghatározza a tagállamok nemzetközi rendszerben elfoglalt helye és ambíciói, biztonság- és fenyegetettségpercepciója, valamint a történelmi hagyományok és adottságok alapján fejlődő stratégiai kultúrája, mint ahogy erőforrásai is. A NATO több mint 60 éves történelemmel a háta mögött napjainkban továbbra is a legerősebb regionális politikai-katonai szövetségként tekint magára, és az elmúlt két évtizedben a feladatok egyre szélesedő spektrumát integrálta biztonságpolitikai napirendjébe. Eközben a NATO politikai és katonai kohézióját számos tényező feszegeti, ami átfogó értelemben az egyes tagállamok teljesítményén is mérhető. Ugyanakkor e teljesítményt objektív módon mérni, értékelni és összehasonlítani nehéz feladat.

A *Nemzet és Biztonság* jelen különszáma éppen erre tesz kísérletet. A *Biztonságpolitika* portál NATO-NETto rovata 2013-ban tematikus elemzéssorozatban vizsgálta e kérdést, mely elemzések nem csupán hiánypótlóak Magyarországon, hanem olyan megközelítésben tárgyalnak a NATO tevékenységével, jövőjével kapcsolatos kérdéseket, ami egyszerre informatív és kritikai szemléletű. Szerzőink, annak érdekében, hogy a dinamikus változó biztonsági környezet által megkövetelt képességfejlesztés és a védelmi kiadások elmúlt években tapasztalható csökkenése között a NATO-ban és egyes tagállamokon belül is feszülő ellentétek hatását értékelni tudják, tíz jelentős európai NATO-tagállamot vizsgáltak meg, mérleget vonva, hogy mennyiben járulnak hozzá e tagállamok a közös teherviseléshez politikai, katonai, gazdasági téren.

Így kötetünkben 10 európai NATO-tagállam – az Egyesült Királyság, Franciaország, Németország, Spanyolország, Olaszország, Törökország, Lengyelország, Hollandia, Dánia és Norvégia – „teljesítményének” értékelését olvashatjuk, az összehasonlítást is lehetővé tevő egységes szempontrendszerbe és szerkezetbe rendezve. Az értékelés szempontjai között szerepel a NATO helyének meghatározása az egyes országok biztonság- és védelempolitikájában, részvételük a szövetség civil-katonai struktúráiban, ügynökségeiben, valamint a NATO-keretek között szerveződő többnemzeti katonai együttműködési programokban. Az egyes államok „haderőprofilját” felvázolva a szerzők értékelik a tagállamok szerepvállalását, rámutatva a csökkenő védelmi költségvetés és az átalakuló biztonsági környezet által elkerülhetetlenné tett haderőreformok terveire és helyzetére.

Tekintettel arra, hogy a 28 tagállamon belül jól elkülönülnek a – jelentősebb lehetőségekkel, képességekkel és szerepvállalással bíró – „nagyok” és az arányosan mérsékeltbb hozzájárulást biztosító „kisebb államok”, jelenleg csupán az első csoport jellemzőinek bemutatására szorítkozunk. Az egyes tanulmányok alapján levonható következtetéseket és trendjellegű eredményeket a záró tanulmány összegzi, kitérve egyúttal azokra a nehézségekre is, amelyekkel a NATO-nak a szövetség jövője szempontjából rendszerszinten is szembesülnie kell.